

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Koper
pitarjevi ulici šte. 6 — Telefon
uredništva šte. 50 — Telefon
upravnništva šte. 328

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—

DELAVSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN

Poglavje o protidržavnosti.

Vso opozicijo, ki s sedanjo vlado ni in ne more biti zadovoljna, razglašajo glasila vlade za protidržavne stranke. Največjo milost pa uživajo pri vladnih možeh socialdemokrati. To se zdi čudno, vendar je po delovanju soc. dem. poslancev v Belgradu in doma tudi to razumljivo. Kako se ta publika o »protidržavnih elementih gabi tudi že Srbom, o tem nam priča članek srbskega lista »Selo«, ki je glasilo srbskih zemljoradnikov. Glasi se:

»Demokrati, radikali in turški begi s svojimi podrepani samostojneži so po zgledu izreka kralja Ludovika XIV.: Država sem jaz! proglasili sebe za državo in zato je protidržaven vsak:

1. Kdor govori, da je bankokratska »Pravda« (glasilo demokratov) denuncijantski list.

2. Kdor pravi, da »Balkan« (glasilo Velesrbov) širi separatizem.

3. Kdor sumniči, da so »Novosti« radikalni prirepek, da molzejo iz dispozicijskega fonda in da so podkupljene.

4. Kdor trdi, da je večina našega uradništva (to piše srbski list in se tedaj nanaša na srbsko uradništvo. Ur.) korumpirana, da jemlje podkupnine in odkupnine in da ničesar ne dela.

5. Kdor razširja vesti, da so demokrati in radikali prelomili ustavo, ko so uničili mandate poslancev.

6. Kdor sumniči vladno policijo, da bo zlorabljala zakon o zaščiti države in ga uporabljala proti vsakomur, ki ni pristaš vladnih strank.

7. Kdor pravi, da bo Pribičevićev režim stvoril še večji jez med Hrvati in Srbi in bo oba brata pripeljal do krvi.

8. Kdor govori, da naša vlada več izdaja kot pa v dohodkih prejme in da bo s tako politiko dovedla državo do bankrota.

9. Kdor zahteva, da se obdavi vojni bogataši in da se jim odvzame del bogastva, ki so si ga pridobili na nepošten način.

10. Kdor trdi, da so boljševiki in rušijci države tudi oni, ki delajo draginjo, ki sleparijo in izjemajo in bogate na račun kmeta in delavca (duševnega in ročnega).

11. Kdor piše in govori, da se ustanavlja društvo »Omnium Serbe« (francosko-srbska kapitalistična družba za izdelovanje orožja v Jugoslaviji) zato, da se oslepari država, pri čemur naj Pašičev sin in druge visoke zverine zaslužijo milijone.

Tako ostro sodi o sedanji vladi list srbskih zemljoradnikov »Selo«, ki se tiska v Belgradu. »Država sem jaz — in delam kar hočem« — to je geslo sedanjih vladnih strank. To je nevarno geslo, ker se s tem tira nezadovoljno ljudstvo v ekstreme.

Pred seboj imamo dalmatinski list »Jadrani«, ki je večkrat zaplenjen, ker piše opozicionalno. V zadnji številki nam ta list prinaša od okrožnega sodišča v Splitu sklenjeno potrditev zaplembe članka »Policaj-demokratizem umira«. Sodnik Silobrič pravi v tem sodno-uradnem (!) odloku:

»Vsa vsebina zaplenjenega članka napada kraljevega namestnika v Hrvatski in Slavoniji g. Demetroviča radi njegovega uradnega delovanja... Zaradi tega napada tudi vso demokratsko stranko in torej tudi aktivne ministre-demokrate, češ da namenoma tirajo vse, ki so s sedanjim režimom nezadovoljni, v separatistični tabor in med protidržavne elemente, da morajo proti njim uporabiti obznanje in jih iztrebiti do »četrtga« kolena. Pripisuje se v greh Demetroviču in demokratski stranki kot taki, da so oni dogovorno uvedli teroristično akcijo v Zagrebu, Dalmaciji ter v Bosni in Hercegovini, in da hočejo zavesti svoje protivnike na nezakoniti način borbe, da bi tako tudi proti drugim strankam mogli nastopiti enako kot proti komunistom. Potem zaključuje, da so se prevarali, če pravijo, da se porajajo nove politične formacije, novo javno mišljenje, ki bo šlo zmagovito preko vseh nizkih in podlih tiranov, denuncijantov in teroristov. S takim pisanjem se izročajo posamezni državni služabniki preziru... itd.«

Tako je odlok kraljevskega okrož. sodišča. Prepovedano je tedaj po nekaterih krajih naše države pisati že proti demokratom in njihovim stranki. Na ta način se ustvarja slabo razpoloženje med ljud-

stvom. Nikari ne govorite o protidržavnih elementih! Te ustvarjate sami s svojim delom. Verujte, da ga ne bo boljšega jugoslovanskega državljana kakor je naše

delovno ljudstvo, ko bo videlo, da vlada povsod red, pridnost, zvestoba, pravica in poštenje. Ljudstvo dobro ve, da riba pri glavi smrdi...

Močne madžarske čete ob naši meji.

Belgrad, 25. avgusta. Po vesteh tukajšnjih listov so Madžari porabili evakuacijo Baranje in Bajse za koncentracijo zelo močnih oddelkov vojaštva na naši meji. Zatrjuje se iz zanesljivega vira, da se je to zgodilo zaradi tega, da bi madžarska vojska po svoji moči in številu uspešno ščitila Baranjo in Bajo. Ententna komisija sama je privolila v tako povečanje madžarskih čet ob naših mejah, da bi bile sposobne izvesti njene odloke. Poveljnik jugoslovske posadke ob naši severni meji polkovnik Šolak-Antič potrjuje, da imajo Madžari v enem kraju desetkratno premoč. Madžari so porabili evakuacijo Baranje in

zbral ob madžarsko-jugoslovenski meji tako močno vojsko, da se v bodoče ne bi ponovil slučaj iz letošnje pomladi, ko je bivši kralj Karl Habsburški bival na Madžarskem, in sta Češkoslovaška in Jugoslavija zalotili Madžarsko tako nepripravljeno.

Belgrad, 26. avg. Listi poročajo iz Sente: Madžari so iz izpraznjenih občin v severnem Banatu napravili srez s sedežem v Irigu. Za sreskega načelnika je imenovan dr. Racz. Iz Banata poročajo, da so Madžari na evakuiranem ozemlju začeli zelo grdo postopati z našim narodom in tirajo naše ljudi v ječe v Szegedin.

Vprašanje prestolonasledstva.

Belgrad, 26. avgusta. (Izv.) Glede potovanja ministrskega predsednika Pašiča se danes govori, da bo on odpotoval v prihodnjih dneh v Pariz, da obišče bolnega kralja Aleksandra. Pri njem ostane tako dolgo, da bo okreval, na kar pride okrog 10. septembra v Belgrad. Par dni po prihodu kralja v Belgrad se sestane narodna skupščina, pred katero bo kralj podal pri-

sego. Ob tej priliki bo skupščina tudi odredila prestolonaslednika. Po pisanju belgrajskih listov in po razpoloženju v vladnih strankah sodeč bo postavljen kot prestolonaslednik princ Pavle. Ker smatrajo odpoved princa Gjorgja še vedno za veljavno, se ne bo zahtevalo, da se ponovno odpove.

Mad slo hrvatskih kmetov pred sodiščem.

Zagreb, 26. avg. (Izv.) Včeraj se je pred tukajšnjim sodiščem pričela razprava proti 105 kmetom iz dugoselskega okrožja. Obtoženi so, da so dne 6. septembra 1920 oboroženi in po dogovoru hoteli preprečiti rekviriranje žita in živine in zahte-

vali, da prevzamejo vodstvo občine in okrožja kmetje sami. Med obtoženci se nahaja tudi Radičev poslanec Srdović. Med občinstvom vlada za to razpravo veliko zanimanje.

Zborovanje poljskih katoličanov.

Varšava, 24. avgusta. (Izv.) V dneh 4. do 8. septembra se vrši v Varšavi veliko zborovanje poljskih katolikov. Zborovanja se udeležijo vse katoliške organiza-

cije iz cele Poljske. Zastopani pa bodo tudi katoliki iz Češkoslovaške, Jugoslavije, Francije, Belgije in Italije. Prideta tudi kardinala Dubois in Mercier.

Mir med Ameriko in Nemčijo.

Berlin, 25. avgusta. Mirovna pogodba med Nemčijo in Zedinjenimi državami, ki je bila danes podpisana, odgovarja versailski mirovni pogodbi, vendar ne vsebuje določb o zvezi narodov, dalje teritorialnih, kazenskih in delavsko-pravnih določb.

PAŠIČ SE NE POČUTI DOBRO...

Belgrad, 25. avg. Ministrski predsednik Pašič danes ni mogel sprejemati strank v svojem uradu, ker se ni počutil dobro.

Belgrad, 25. avg. Tukaj krožijo vesti o odpotovanju ministrskega predsednika Pašiča, kakor tudi o tem, da ga bo za njegove odsotnosti zastopal minister za notranje stvari Pribičević. Ta vest ni točna. Ministrski svet je določil ministra Marka Trifkoviča, da bo zastopal ministrskega predsednika Pašiča, ko bo ta odsoten.

Belgrad, 26. avg. Danes se minister za ustavotvorno skupščino in izenačenje zakonov g. Marko Trifkovič povrne z Dunaja v Belgrad.

PRED KRALJEVIM PRIHODOM IN AMNESTIJO.

Belgrad, 26. avgusta. (Izv.) Belgrajsko prebivalstvo se že pripravlja na svečan sprejem kralja Aleksandra. Ob priliki njegovega prihoda bo izdana velika amnestija in je v ministrstvu pravde že dogotovljen seznam vseh onih deliktov, ki pridejo pri amnestiji v poštev.

MEDNARODNI ZADRUŽNI KONGRES.

LDU Bazel, 25. avgusta. (ŠBA) Mednarodni zadrugi kongres je odobril po redakcijskem odseku sestavljeno resolucijo o načelih mednarodnega prava v zmislu zadrugištva. Nato je kongres sprejel po belgijskem odposlancu formulirani predlog o razmerju med zadrugiškim gibanjem in strokovnimi organizacijami. Končno so sestavili protestno resolucijo proti političnemu preganjanju zadrugištva na

Madžarskem in na ukrajinskem po Poljkih zasedenem ozemlju kakor tudi zoper nasilstva italijanskih fašistov napram zadrugiškom.

PARLAMENTARNO DELO.

LDU Belgrad, 24. avgusta. (ZNU) Na podlagi sporazuma med predsednikom narodne skupščine, predsednikom zakonodajnega odbora in predsedniki posameznih njegovih sekcij se je sklenilo, da bodo sekcije začele delovati 15. septembra, plenum zakonodajnega odbora pa se bo sestel dne 20. septembra. Sredi septembra bosta začela delovati finančni odsek in odsek za določitev novega poslovnika narodne skupščine.

KRALJEVA ROBBINA.

LDU Belgrad, 24. avgusta. (ZNU) Nj. Vis. kneginja Jelena ter kneza Arzen in Pavel so odpotovali v Pariz, da bodo pri Nj. Vel. kralju Aleksandru. Princ Gjorgje bo te dni odpotoval v Pariz in bo po vsej priliki prebil zimo na francoski rivieri.

POGAJANJA MED DEMOKRATI IN RADIKALCI.

LDU Belgrad, 24. avgusta. (ZNU) Pogajanja med demokrati in radikali so začelo končano ter se bodo nadaljevala jeseni. Dosedaj je dosežen sporazum v vseh vprašanjih, ki so v zvezi z delom vlade in parlamenta. O telu pogajanj sta bila obveščena oba kluba, ki sta vzela poročilo na znanje.

ITALIJANSKO - JUGOSLOVANSKA POGAJANJA.

LDU Belgrad, 24. avgusta. (ZNU) Jugoslovansko-italijanska komisija za ribolov deluje sedaj v splitski luki. Dosežen je že nekak sporazum in se pogajanja uspešno nadaljujejo.

DOLŽNOST

vsakega zvestega in zavednega krščansko socialnega delavca je, da naroči

»NOVI ČAS«!

Pridobivajte listu novih naročnikov! S tem delate za razširjenje krščansko socialne misli med delavnim ljudstvom! Na delo, tovariši!

Politični dogodki.

+ »Zakaj g. Pesek ni bil potrjen.«
Pod tem naslovom prinaša današnje »Jutro« iz Belgrada sledeče poročilo iz dne 25. t. m.: »Nocoj se je vršila pod predsedstvom min. predsednika Pašiča seja ministrskega sveta, na kateri se je razpravljalo o raznih tekočih zadevah. Z ozirom na politično polemiko, ki se je vnela v javnosti zaradi nepotrditve ljubljanskega župana je minister notranjih zadev Pribičević predložil akte in podal referat o takozvani Peskovi aferi. Poudarjal je, da je na podlagi jasnih izpovedi uglednih oseb iz prosvetnega polja (učiteljev — op. ur.), na katerem je Anton Pesek popreje sam deloval, brez vsakega dvoma dognano, da je g. Pesek homoseksualen. Z ozirom na ugled ljubljane in državne uprave, v kateri zavzema ljubljanski župan važno mesto, je minister smatral za svojo dolžnost, da odobri predlog pokrajinskega namestnika v Ljubljani in odkloni predložitev Antona Peska v potrditev. Istočasno je odredil, da se izvrši nova volitev ljubljanskega župana. Ministrski svet je vzel poročilo ministra Pribičevića na znanje, ter je soglasno odobril njegovo stališče.« — Tako »Jutrovo« poročilo. Mi vedno pravimo, če je na teh obdobjih, ki so kazenskega značaja po naših postavah, kaj resnice, pred sodišče s krivcem. Dosej v parlamentarnih državah še ni bila navada, da bi ministri ali upravni in odvisni uradniki sodili, kdo je zločinec in kdo ne. V urejenih državah je to stvar sodišča. Pribičević naj akti izročijo državnemu pravdnstvu, da se resnica nepristransko in v smislu zakona pojasni.

+ Zanimiva zgodba dveh kraljevih namestnikov ali: Politična važnost starega vagona. Zagrebški »Hrvat« prinaša sledečo beležko: ... G. Demetrovič je moral iti v Belgrad na pogreb. Ko je prišel na zagrebški kolodvor, je konstatiral, da je zanj pripravljen star in neudoben salonski voz. Ker je g. Demetrovič — kot bivši socialdemokrat navajen, da se vedno vozi v salonskih vozovih, je naredil radi tega afero z zagrebško železniško direkcijo, ki je drugi lepi in modernejši salonski voz poslala g. Hribarju, ki je kot bivši agent zavarovalnega društva tudi navajen voziti se v salonskih vozovih. Sedaj je nastala borba za salonski voz. Slovenski železničarji so bili za Hribarja, ministrstvo za notranje zadeve pa za Demetroviča. Odpekljal se je sicer v starem vagonu, a izjavil je, da hoče nazaj potovati na vsak način v novem, sicer bo podal demisijo. Na povelje g. Pribičevića so bile nato stvari g. Hribarja prenešene v stari vagon in g. Demetrovič je odstopil od svoje demisije in se triumfalno pripeljal nazaj. G. Hribar pa se je pripeljal v starem vozu in izjavil: Pametnejši popušča — in ni podal demisije. Upamo, da se radi tega razmerje med Slovenci in Hrvati ne bo poslabšalo. Mi držimo z g. Hribarjem.«

+ Tržič. V »Napreju« je dopis podpisan od Snoja in Lajovca. Dopis je sestavil ravnatelj Lajovec, ki po stari navadi meče pesek v oči socialistom, da ne vidijo izdajstva, ki so ga izvršili nad njimi rdeči občinski odborniki, ko so se zvezali s kapitalisti. V dopisu se vpije po starem načinu: primite tatu, medtem ko je tat na varnem. V dopisu se očita, da se je naša Delavska zveza zvezala s kapitalisti. Prosimo vas povejte nam vendar tiste kapitaliste! Ali niso liberalci (gg. Jelenec, Lončar, Globočnik, Pollak i. dr.) v resnici prvi kapitalisti? Kdo je zvezan z njimi? Ali ne Lajovic, Snoj, Stegnar in drugi? Kaj ste storili za delavca v tem času? Ste nastopili proti neznosni draginji mesa, ste li stavili za delavstvo dosedaj le en koristen predlog, dasi bi ga mogli izpolniti, ker ste v večini? Vse vaše pisanje je grda hinavščina, ki ima namen slepiti delavstvo.

+ Vojaška okrožnica avstrijskega kova. Sarajevska »Hrvatska Sloga« piše, da je vsem vojaškim poveljstvom v Bosni in Hercegovini odposlana okrožnica, ki se glasi približno tako: »Opazilo se je, da Hrvat. pevska društva v Bosni in Hercegovini niso sodelovala v manifestacijah ob priliki sprejetja ustave, kar je dokaz, da so protidržavna. Radi tega se prepoveduje vsem častnikom, da bi bili člani teh društev.« — Basta!

† Zagrebški občinski svet je vlada razpustila, ker je sklenil, da na pogreb kralja Petra ne pošlje ne deputacije in ne venca.

+ Ministri gredo v Pariz. Ministri Pucelj, Kumanudi, Uzunović in Spaho pojdejo v Pariz obiskat kot deputacija bolnega kralja Aleksandra.

+ Irsko-angliška pogajanja. V teku tajne seje irskega parlamenta, ki se je vršila 21. avgusta je bilo uradno sporočeno, da se javna seja, na kateri bo proglashen odgovor na predloge angleške vlade, najbrž ne more vršiti pred petkom. Misi se, da ta odgovor gotovo ne pomeni sprejema angleških pogojev, vendar pa bo tako sestavljen, da zopetni začetek pogajanj ne bo nemogoč.

+ Vstaja v angleški Indiji. Uporniki so v indijski provinci Madras pretrgali telefonsko in železniško omrežje na južnoindijski železnici. Prišlo je do spopadov z vojaštvom in policijo. Pogrešajo dva častnika in dva policista. Več poštних uradov je izropanih. Poseben vlak s četami in policijo je iz Kalkute na potu, na pozorišče nemirov.

+ Odklonitev ameriško-angliško-japonske trgovalne v Zedinjenih državah. Razorožitvena konferenca se bo vršila v panameriškem postopju v Washingtonu. Tukajšnji oficialni krogi za sedaj niso naklonjeni trojezi Zdrženih držav, Anglije in Japonske, kakor jo je sprožil Lloyd George. Beseda zlatiansac pomeni, tako mislijo, obvezne dolžnosti, in vlade Zdrženih držav in Japonske sprejemajo zato misel Lloyd Georgea iz razumljivih vzrokov manj ugodno. Republikanski senatorji so bili versejskemu dogovoru vedno nenaklonjeni. Vendar se lahko misli, da bo del senatorjev zagovarjal poseben sporazum z Japonsko.

+ Mednarodni sestanek v Zenevi za pomoč Rusiji. Mednarodni komite Rdečega križa v Zenevi je pozval 15. t. m. delegate raznih evropskih vlad, društev Rdečega in Belega križa in zveze človekoljubov, da se prouči in uredi delo za pomoč Rusiji. Na poziv je odgovorilo do sedaj deset držav, Vatikan in 30 društev. Delo organizacije je olajšano, ker je sovjetska vlada sprejela pogoje mednarodnega komiteja Rdečega križa. Dovolila je n. pr. poverjenikom zenevskega mednarodnega komiteja svoboden prehod in objubilila, da bo denarna pomoč, poslana Rusiji, podeljena po želji darovalca in pod kontrolo poverjenika. Georgija in Ukrajina, okupirani po rdeči armadi, zahtevata, da bosta posebej podpirani. Zenevska konferenca je imenovala 27 članov, ki so pripravili vse za zbiranje darov.

+ Ameriška pomoč za Rusijo. Dogovor o ameriški akciji za gladujoče v Rusiji sta podpisala dne 21. t. m. Brown in Litvinov.

+ Bolševiška akcija v Italiji. »Cortierre della Sera« javlja iz merodajnih krogov, da je bil na kongresu tretje internacionale v dogovoru z italijansko delegacijo izdelan načrt, po katerem naj bi se v Italiji izvršil komunistični prevrat. Ljennin je prepričan, da bo antanta v slučaju uspeha te akcije gotovo priznala sovjetsko vlado.

+ Vojaška zveza med Jugoslavijo in Češkoslovaško. Medsebojna pomoč je določena tako, da se more varnost obeh držav smatrati za garantirano. Predvideno je skupno poveljstvo, ki bo v slučaju potrebe zajamčilo edinstvo in vojni in operacijah. Razen čisto vojaških odnosov so konvenciji pridejane tudi gospodarske odredbe še za čas miru. — Tako gremo zopet nasproti znanim lepim militarističnim časom.

+ Aretirani komunisti. V Bukarešti je aretiranih trideset članov komunističnega odbora, ki so imeli baje izvršiti atentat na rumunskega prestolonaslednika o priliki njegovega potovanja v Transilvanijo. — Rumunija je namreč naša zaveznica...

Dnevni dogodki.

— Katoliški šbed za Smarsko in Zumberško dekanijske se bo vršil 10. in 11. septembra v Zlateni so že naznanjenem redu.

— Pevskim zborom laške, krajske in radovljske dekanijske. V nedeljo 4. sept. se vrši na Brezjah katoliški šhod za omenjene dekanijske. Pri sv. maši ob 10. na prostem bo pevska Zveza: one pesmi, ki so določene za letošnje leto. Vsi pevski zbori omenjenih dekanijske se opozarjajo, da bodo omenjene pesmi dobro znali in se tudi polnoštevilno vdelovali, da bo pevski nastop v vsakem oziru brezhiben. Kdor nima not naj jih takoj zahteva pri A. Došnjaru na Jesenicah. Ob 9. bo kratka pevska skušnjava in nato pevsko zborovanje, katerega se vdeloči tudi g. prof. Bajuk. Na svidenjel

— Državotvorst liberalnega župana. Iz Novega mesta poročajo, da je tamošnji župan Rozman, zagriben liberallec in demokratski stebel, dal ob priliki smrti kralja Petra razbeseliti črno zastavo na

črno-rumenem drogu. — To nezaslišano dejstvo sporočamo »Jutru«, da bo imelo zopet priliko razkrinkati enega skritega avstrijaka in ga poučiti, da ni več v Avstriji, marveč da je državotvorni stebel jugoslov. demokratov. Morda bo nam »Jutro« vsaj za to notico hvaležno.

— Slovenec — tovariš pok. kralja. Dopisni urad poroča iz Belgrada: Povodom smrti Nj. Vel. kralja Petra se doznava, da eden njegovih tovarišev iz bosanske vstaje l. 1875, po imenu Toman, Slovenec, živi v zelo slabih gmotnih razmerah na Viču pri Ljubljani. Po končani vstaji je odšel v Ameriko, da se odtegne sovražnim avstrijskim oblastem in se je posvetil novinarstvu ter informiral ameriško javnost o naših razmerah. Nekaj mesecev pred izbruhom svetovne vojne se je povrnil v domovino in se nastanil na Viču v zelo skromnih razmerah. L. 1914 so ga avstrijske oblasti internirale na ljubljanskem gradu. Ko stopi kralj Aleksander na prestol, se bo pbrigrjal za vse vstaše, tovariše svojega pokojnega očeta iz leta 1875, kakor tudi za njihove rodbine.

— Več luči. Iz Tržiča nam pišejo: Mislili smo, da nam bo novi občinski odbor preskrbel vsaj razsvetljavo na trgu. Toda kdo se zmeni sedaj po volitvah za take malenkosti. Prava egiptovska tema vlada po ulicah. Za elektriko izda občina Bornu veliko vsoto vsako leto, četudi je tema po ulicah. Seveda ta tema koristi v prvi vrsti ponočnim razgrajcem. In teh je pri nas zlasti ob sobotah in nedeljah vse polno. Ljudje po trgu ujmajo nočnega počitka. Do treh in še dalje traja vpitje. Zupanstvo se za vse to ne zmeni. V nekih gostilnah, ki bi morale biti drugim v zgled se piše pozno v noč, policijske ure tu ne poznajo. V vsaki kmečki vasi je lepši red in mir kot v trgu, katerega vodijo liberalci in socialisti v občini. Tem ključemo. Dajte nam luči v naše ulice. — Več davkoplačevalcev.

— Iz Bele krajine nam pišejo: Pred letom dni je od nas vse drlo v Ameriko, zlasti fantje so bili med izseljenci močno zastopani. Dandanes stane voznja v Ameriko tisoče in tisoče. Kdor jih ni imel, si jih je izposodil, da je mogel »čez veliko lužo«. Ali v svojih lepih nadah so se kruto varali. Amerika ni več obljubljena dežela. Tisti, kateri so se razočarani in zadolženi vrnili domov, pripovedujejo o težavah, ki trajajo zadnja leta naše ljudi v Ameriki. Tvornice stoje, brezposelnih je vsepovsod in mnogo mladeničev z žilavimi rokami je brez dela in jela, da žalostno životarijo. In marsikateri zaslepljenec bi se rad vrnil v ljubo domačo vas, a kje dobiti denar za daljino in drago potovanje. Mnogo brezposelnih trpi lakoto, so brez strehe ter prenočujejo po šumah in na tovornih vozovih.

— V Beli krajini je bila dva meseca silna suša, na kar je padel pred par dnevi prvi dež, ki je kaj dobro del trti, a za poljske pridelke je prišel prepozno. Trta je sicer tudi že občutila sušo, pa zadnji blagodejni dež jo je rešil. Jagode so se napile in že prej zdravo grozdje spet lepo uspeva. Upamo, da bo letošnja kapljica mnogo boljša ko lanska ali ona iz leta 1917.

— Ponedeljkova »Straža« je morala vsled policijske prepovedi obratovanja izostati.

— Tudi Slovaki se vračajo iz Amerike. Dne 17. t. m. se je vrnilo — kakor poroča praška »Tribuna« — 270 Slovakov iz Amerike domov, ker niso mogli dobiti dela.

— Dreherjevo bogastvo. Pred kratkim na Dunaju umrli velebogataš Anton Dreher, lastnik velikanskih pivovar, je zapustil veliko imetje. Že v mirnem času so ga cenili na 700 milijonov kron. Zaprščino cenijo sedaj na 2 milijardi (2000 milijonov) avstrijskih kron.

— Organizacija lastnikov kino-gledališč. V septembru mesecu se vrši v Zagrebu zborovanje lastnikov kino-gledališč iz cele države. Na tem zborovanju nameravajo lastniki ustanoviti lastno organizacijo in zavod za posojevanje filmov. Ali se bodo tudi podpirali za slučaj bede? Ne bo treba!

— Razbojništvo v Črni gori. Dne 19. t. m. je na potu v Vukotici 10 razbojnikov napadlo Vukašinovića, Ljumovića in Bozovića. Razbojnike je vodil Vuk Štičević. Zahtevali so od popotnikov orožje, ker ga oni niso hoteli izročiti, so razbojniki vso trojico ubili in jih oropali. Zandarmerija jih je začela takoj zasledovati in jim je že prišla na sled.

— Nesreča v trboveljskem rudniku. Dne 20. avgusta je padel kamen rudarju Antonu Rozmanu v trboveljskem rudniku in mu zlomil obe nogi.

— Težke notranje poškodbe je dobil 57 letni tvorniški delavec Jakob Mohorič, katerega je vrgel v jeseniški tvornici leseni tram v stran.

— Kolo ukradeno je bilo slikarju Antonu Marklju na Vrhniki. Orožniki so ugotovili, da je ukradel kolo slikarski pomočnik Josip Potočnik, kateri je priznal tatvino.

— Uvedba 3. razr. pri brzovlakih. Ministrstvo saobračaja je odredilo uvedbo 3. razreda pri vseh brzovlakih.

— Zborovanje židovskih dijakov. V dnevih od 28. do 31. avgusta se vrši zborovanje židovskih dijakov iz celega sveta in sicer v Karlovih Varih. Zborovanja se udeležijo zastopniki 69 držav.

— Napad v Žiganji vasi. Skupina fantov je prišla v neki noči k hiši posestnika Franca Močnika v Žiganji vasi. Nastopili so zelo nasilno, metali kamne, razgrajali in kričali ter hoteli vlomiti v zaklenjeno hišo. Kričali so: »Aufmachen! Mi bomo vse pobili in iz Vas rezali jermene!« Razgrajali so dvakrat in vselej nad eno uro.

— Pretep na Visokem. Fantje iz Krvave peči so sprti s fanti iz Sekirišča in Purkerce, ker so Sekiriščani in Purkarci lani pri procesiji na Robu nosili bandero, katero pravico si prilaščajo Krvavopečani. Dne 12. septembra 1920 je bilo veliko fantov iz navedenih vasi na Visokem, da si nameravali oditi v hrvaške gozde delat. V neki gostilni na Visokem je začel France Lenič izzivati in je tudi na cesti izzival. Krvavopečani so ga zato pretepli in mu izpahnilo levo roko. Pri deželnem sodišču so bili zato sledeči krvavopečanski fantje obsojeni: Janez in Jože Intihar ter Jože Mavec vsaki na 6 tednov, France Petelin na 4 in Anton Usnik na 3 tedne ječe.

Ljubljanski dogodki.

Ij Jezuitska kapela. V nedeljo, dne 28. avgusta, ob 7. uri zvečer propoved in litanije. Predmet propovedi: Gledališče in šesta zapoved.

Ij Važno za vse trgovce. Mestni magistrat poroča: Na podlagi vladne uredbe o pobijanju draginje življenjskih potrebščin in brezvestne špekulacije z dne 20. julija 1921, št. 159, se pozivajo vsi trgovci, da označijo takoj jasno in vidno cene vsem življenjskim potrebščinam, ki se prodajajo v trgovini, na trgu ali na kakem drugem kraju. Po tej naredbi se smatra za življenjske potrebščine: vsa hrana, obleka, obutev, kurjava, razsvetljava, milo in tudi material za izdelovanje teh predmetov. Kdor ne označi cen življenjskim potrebščinam, ali jih noče izobesiti na vidnem kraju, se kaznuje z zaporom od 10 dni do 3 mesecev in v denarju od 1000 do 10.000 din.

Ij Tožba proti mestni aprovizaciji radi slabe moke. Včeraj je bila pred ljubljanskim okrajnim sodiščem obravnava proti mestni aprovizaciji, oz. njenemu vodju, ravnatelju Trdini. O stvari sledeče pojasnilo: Mekar Zorec je bil vsled ovadbe obsojen zaradi pokvarjene moke. Zorec je pri tej priliki povedal, da je dobil tisto moko od mestne aprovizacije. Uvedlo se je postopanje proti Trdini. Dokazilni material pa je pokazal, da aprovizacije ne zadene nobena krivda. Aprovizacija je dala mlinarjem, ki so mleli njeno žito navodila, da morajo žito pred mletvijo očistiti, kar so mlinarji tudi izvrševali. Iz te moke se je pekel tudi kruh v mestni pekarni in nikdar ni bilo nobene pritožbe. Ni sicer izključeno, da se je kaka vreča moke pokvarila, vendar pa se to ne sme vzeti kot kazni, ker se ne more dati vsake vreče kemično preiskati. Ker se je sodišče uverilo, da v tem slučaju ni govora o kaki malomarnosti obtožena je bil ravnatelj oproščen.

Ij Griža in trebušni legar. Razen vzrokov, ki smo jih navadli včeraj, da se razširja griža, moramo navesti še enega: pomanjkanje dobre pitne vode. To se kaže posebno na Viču in Glincah, kjer je ravno vsled vodnih razmer pravo gnezdo teh dveh bolezni. Nizka lega, ilovnati svet jarki, greznice in v obližu njih vodnjaki, ena Gradašnica, to je povod, da se bolezen začne in širi po okolici. In ta kač bolezn se razširja po ljudelk, ki prihajajo po opravkih in na delo v Ljubljano. Odpomoglo bi se pa tej leto za letom nastopajoči bolezn z razširjenjem vodovodnega omrežja tudi na Vič in Rožno dolino.

Ij Tatvina pri Figovcu. 18. avgusta je ukradel nepoznan kmetški fant iz Figovčevega dvorišča Josipu Puhu, posestniku v Gradaški ulici št. 22, po je ta pil v gostilni, 2600 K vredno kolo. Tatu so videli, ko se je odpeljal proti Šiški.

Ij Listnica ukradena. Profesorju obrtne šole Josipu Klemenšku, je neznan žepar ukradel na postaji Paračin dne 8. t. m. črno usnjato listnico z 8000 kronami denarja, orožni list, potno legitimacijo in več legitimacij raznih društev.

Ij Nesreča pri delu. Stroj za čufanje žime je prijel 18 letnega tapetniškega vajenca Franca Leskovca za levo roko in mu jo je nevarno poškodoval.

Naša društva.

d Orlovka prireditel v Sevnici dne 28. avgusta je radi epidemije prepovedana.

d Domžale. Ob priliki katol. shoda v Domžalah, ki bo 28. t. m., ima kamniška podružnica SDZ svoje posebno zborovanje v Društvenem domu, ki se začne ob pol 8. uri zjutraj. Vsi tovariši in tovarišice naj se zborovanja udeležijo.

Gospodarstvo.

— Statistika živine v naši državi. Po najnovejši statistiki imamo v naših krajih 1,458.000 konj in mul, vrednih 11.664 milijonov K; 5,496.000 glav goveje živine vredne 21.984 milijonov kron; 4,849.000 svinj, vrednih 9698 milij. kron; 2,448.000 ovac in koz, vrednih 489 milijonov kron. Skupna vrednost znaša pa 46 milijard 275 milijonov in 600.000 K.

— Razlogi padanja naše valute. Jugoslovanski Lloyd poroča: Glavni vzrok da naša valuta zopet pada, leži v tem, da se pri nas denar mesečno zelo množi in to kar za okoli 500 milijonov dinarjev. V tem cizru delamo čisto po vzoru Avstrije, Poljske in Madžarske. Po pravilih narodne banke bi smeli tiskati papirnati denar le do gotove meje in sicer le 3 krat toliko, kolikor znaša kovinska podlaga. Po poročilu Narodne banke pa je stanje povsem drugačno; opaža se, da se kovinska podlaga zmanjšuje, nasprotno pa raste množina papirnatega denarja in današnja relacija znaša približno že 1 : 8 namesto 1 : 3. Zato je naravno, da naša valuta pada, posebno na curiški borzi. — Tako rešuje valuto in »odpravlja draginjo« sedanja vlada demokratov in samostojnežev.

— Svica znižuje železniške tarife. Svica je sklenila, da bo znatno znižala osebne in tovarne tarife na svojih železnicah, ker se s stalnim draženjem voznih listkov ni doseglo zaželjenega uspeha, ampak baš nasprotno, primankljaj železniške uprave je raste od meseca do meseca. — Tudi v Jugoslaviji so tako visoke železniške tarife, da se morejo voziti samo še verižniki in vojni dobičkarji. Ker pa ti vendar ne tvorijo večino naroda, zato so dandanes železniški vagoni precej prazni.

— Rumunski državni budget za leto 1921—22. izkazuje 7,660.594.452 lejev rednih izdatkov in istotoliko dohodkov. Neposredni davki donasajo 2.214,000.000 lejev, posredni pa le 723,361.450 lejev. Monopoli donasajo 1.350.000 lejev. Vojno ministristvo zahteva 925,019.042 lejev, prosvetno 781 milijonov, notranjih del 685 milijonov. Izredni budget za l. 1921—22. predvideva 1.400 milijonov lejev izdatkov za odplačevanje državnih dolgov in posojil. Zato se namerava najeti tudi notranje posojilo.

— Zetev bolgarskega tobaka se ceni na 25 milijonov kg. Stane 15—18 levov, slabši še manj.

Raznoterosti.

r Prvič okoli sveta na ladji. Letos je 500 let tega, kar je Portugalec Fernan Magalhaens nastopil pot okoli sveta, a je po njegovi smrti dovršil to zgodovinsko potovanje Sebastiano del Cano, za kar ga je španski kralj odlikoval s posebnim znakom zemске krogle, ki je imela vrezan napis: »Primus circumdeditis me.« (Prvi ki si me obšel.)

Velika zrakoplovna nesreča. Nad Hullom na Angleškem je eksplodiral velik zrakoplov, ki je delal poizkušnjo vožnje. Več tisoč ljudi je bilo priča katastrofe. Razkropili so se na vse strani, ko so v plamen odete razvaline zrakoplova padale na tla. Na kraj nesreče so odposlali več ladij za rešilno delo. Od 47 oseb, ki so bile v zrakoplovu, je ostalo šest živih, med njimi kapetan. Učinek eksplozije je bil tako silen, da so se razdrobile vse šipe hiš na bregu reke Humber. Vodnik zrakoplova je pokazal občudovanja vredno prisotnost duha, ker je obrnil zrakoplov proti reki, ne pa proti mestu, kjer bi bil povzročil strahovito škodo. Vodnik je bil hudo ranjen. Zrakoplov je bil na poizkušni vožnji za polet v Ameriko. Moštvo je štel 49 mož, med njimi pet britanskih častnikov in nekaj ameriških pomorskih častnikov, ki naj bi bili vodili zrakoplov preko Atlantskega morja. Zrakoplov Z. R. 2 je bil največji zrakoplov sveta. Bil je 695 čevljev dolg in je imel 300.000 kubičnih čevljev plina. S seboj je imel dovolj plina za pot 6.500 angleških milj.

Prebivalstvo Londona. Kakor je dognalo ljudsko štetje, znaša prebivalstvo Londona s predmestji 7.476.168 prebivalcev proti 7.250.338 l. 1911, Birmingham šteje 919.438 duš.

Širite „NOVI ČAS“

Odgovorni urednik Anton Marinček.
Izdaja konzorcij »Novega Časa«.
Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Tovarna

JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4.
Podružnica: Seienburgova ul. 4.Podružnice: Maribor, Novo mesto, Kočevje, Gosposka u. 38, Glavni trg. štov. 38.

Karva vsakovrstno blago.
Kemično čisti obloko.
Svetloolika ovratnika, žepnice in srajce.